

דף שאלות עזר לאבחון ראשוני של ארגון מסוג משרד המספק שירותים

מסמך זה נועד לסייע לכם לעשות אבחון ראשוני של הארגון שלכם, בדגש על משרדים. עבודה עם המסמך תסייע לכם לקבל תמונת מצב נוכחית של המשרד בהיבטי קיימות, ומתוכה להבין מה ניתן לעשות כדי לצמצם את ההשפעות השליליות של הארגון על הסביבה ועל שאר מחזיקי העניין.

המסמך מבוסס על "עקרונות הקיימות", המהווים מסגרת עבודה מתודולגית שפותחה בקונצנזוס מדעי רחב על בסיס חוקי פיזיקה ומחקר אקדמי מעמיק. עקרונות הקיימות קובעים את התנאים הבסיסיים שנחוצים למערכות אקולוגיות וחברתיות כדי להיות בנות קיימא. העקרונות מגדירים מה עלינו להפסיק לעשות כחברה אנושית, בכדי להבטיח שגם בהווה וגם בעתיד יהיה "מספיק לכולם לתמיד". עקרונות הקיימות כוללים 3 עקרונות סביבתיים ו-5 עקרונות חברתיים.

עבור כל אחד מהעקרונות פירטנו רשימה של שאלות הרלוונטיות לאותו עקרון. זהו בסיס לעבודה בלבד. השאלות שמופיעות כאן נועדו לעזור להבין איך לעבוד עם העקרונות. את החקירה והניתוח המלאים יש לעשות בצורה שמתאמת עבור כל עסק ומאפייניו. ייתכן שתמצאו להוסיף שאלות נוספות שמתאימות לארגון שלכם. כמו כן, ניתן לבצע התאמות לשאלות כך שיתאימו לכל סוג ארגון שהוא, ולא רק למשרדים.

העקרונות הינם עמוקים ומורכבים מעבר למה שעשוי להידמות במבט ראשון. אנו ממליצות לקרוא עליהם עוד לפני היציאה לדרך¹.

כדי לעבוד עם המסמך, ענו על השאלות הרלוונטיות לכם באופן מקיף. תשובותיכם יאירו לכם את התחומים שבהם תוכלו לפעול ולשפר. שימו לב שלכל בעיה או אתגר יש מגוון רחב של פתרונות אפשריים, והפתרון הטוב ביותר הוא הפיתרון שמתאים לצרכים וליכולות של הארגון שלכם. חשוב לקחת תמיד בחשבון את כל מחזיקי העניין ולרתום גם אותם למהלך. אל תיבהלו מכמות המהלכים שעומדים בפניכם - זוהי דרך, וכל צעד מקרב אתכם אל היעד.

המסמך הינו מסמך בעבודה, אשר משתפר כל הזמן. מוזמנים לעזור לנו להעשיר אותו ברעיונות ובספקים נוספים. אנחנו שמחות מאוד לחלוק איתכם את המסמך ולאפשר לכם לצאת לדרך המרתקת הזאת, ובתקווה ליצור שינוי אמיתי במשרד שלכם. נשמח לשמוע מכם על פירות העבודה עם המסמך: אילו מהלכים קרו, באילו קשיים נתקלתם ואילו תוצאות השגתם.

אם תרצו ליווי בתהליך, או שתמצאו לגבש תוכנית אסטרטגית מקיפה להטמעת קיימות בארגון, מוזמנים ליצור איתנו קשר: contact@AyanaVision.com.

בהצלחה רבה!
הילה ליאו שפירא והגר לידור

¹ מקום טוב להתחיל יהיה המאמר הזה: Broman GI, Robèrt K-H, [A Framework for Strategic Sustainable Development](https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2015.10.121), Journal of Cleaner Production (2015), doi: 10.1016/j.jclepro.2015.10.121
להרחבה על העקרונות החברתיים: <https://ayanavision.com/he/strategic-sustainable-development/social-sustainability-principles>

בחברה מקיימת הטבע אינו נתון לעלייה שיטתית של:			
1. ריכוז חומרים מתוך קרום כדור הארץ (כלומר, הוצאה מוגבלת של חומרים מקרום כדור הארץ ושמירה כך שהריכוזים של החומרים הללו לא יצטברו באופן שיטתי באטמוספירה, באוקיינוסים, בקרקעות ובמקומות אחרים בטבע)			
שאלה	תשובה	מה אפשר לעשות [דוגמאות]	ספקים אופציונליים [דוגמאות]
<p>כיצד מתבצעת ההגעה למשרד, ללקוחות וליעדים אחרים הנוגעים לפעילות העסק? (רכב פרטי/ קארפול/ תחבורה ציבורית/ רגלית/ אפניים)</p> <p>האם ישנו נסיון לצמצם טיסות לחו"ל?</p> <p>האם ישנו שימוש ברכב חשמלי? האם ישנה העדפה לספקים סביבתיים?</p>		<p>משלוחים על אופניים / קטנועים חשמליים</p> <p>לעודד את העובדים להגיע בדרכים ירוקות</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p>	<p>שליח ירוק על אופניים</p> <p>מוביט קארפול - אפליקציה בה ניתן להציע טרמפים לאנשים אחרים.</p> <p>מוביט - אפליקציה למציאת דרך הגעה מיטבית עם תחבורה ציבורית/ טרמפ ממוביט קארפול</p>
<p>האם ישנו ציוד המיובא מחו"ל? האם אפשר לצרוך אותו מספק מקומי?</p> <p>האם יש שאיפה כללית לצרוך מקומי יותר? כיצד היא באה לידי ביטוי?</p> <p>מהיכן מגיע המזון? האם יש מזון שמגיע מחו"ל? האם יש אפשרות לצמצם את המזון שמגיע מרחוק ולמצוא תחליפים מקומיים?</p>		<p>מעבר לנייר 100% ממוחזר באופן מקומי של אמניר</p> <p>לרכוש מוצרים ממוחזרים/ יד שנייה/ מספק מקומי</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p>	<p>נייר ממוחזר, בלוקים ומחברות אקולוגיות של repaper. ניתן להזמין בקצת אחרת</p> <p>ריהוט מעץ ממוחזר - אדן</p> <p>עיצוב פנים בר קיימא - מיס גרות</p> <p>ריהוט ודקורציה - קירות ירוקים מעץ בשימוש חוזר חלום חדש</p> <p>דקורציה - עציצים פורחים מחומרים ממוחזרים ירוק בקבוק</p>
<p>האם ישנו מאמץ לצמצום צריכת החשמל מדלק מבוסס מאובנים? (חשמל מחברת חשמל מבוסס על דלק מאובנים)</p>			
<p>- נורות חסכוניות</p>		-	
<p>- מכשירים חסכוניים בחשמל</p> <p>- כיבוי המכשירים בסוף יום העבודה</p> <p>- כיבוי אורות סטנדיי</p>		<p>רכישת מוצרים חדשים על פי דירוג אנרגטי. Energy star - גם אם המכשיר עולה יותר, הוא מחזיר את ההשקעה.</p> <p>סימולטור לצריכת חשמל של מוצרי חשמל קיימים של רשות החשמל</p>	<p>לאתר של אנרג'י סטאר לחיפוש מוצרי חשמל</p>

	- - -		- תחזוקת מזגנים ומכשירים אחרים המשפרת את אורך חייהם ואת צריכת החשמל שלהם
	ניתן גם לנסות ולראות האם אפשר להרחיב את התאורה הטבעית		- בידוד המבנה
	-		- גלאי נוכחות
	-הוספת שלטים לעידוד חיסכון בחשמל		- נהלים לחיסכון בחשמל (מיזוג אויר, כיבוי מחשבים ותאורה)
	- - -		- מעקב אחר צריכת החשמל החודשית של כלל המכשירים עם מכשיר מדידה
	- -		האם ישנו מאמץ להגדיל את אחוז צריכת החשמל ממקורות אנרגיה מתחדשת?
אקומיניטי - עסק חברתי וסביבתי למיחזור מוצרי חשמל מלי - כנ"ל מטריקס AI - מעבדת מחשבים מומלצת בירושלים למחשבים יד שנייה	-ניתן להעביר פסולת אלקטרונית לגופים רלוונטיים שימחזרו ניתן גם לקנות מחשבים יד שנייה איכותיים. - - -		האם ישנו שימוש במוצרים המכילים מתכות כבדות? סוללות? כיצד נפטרים ממוצרי חשמל ישנים? (עופרת בצבעים, קדמיום בסוללות, פוספט לדשן - חומר המכיל זרחן, זרחן, אבץ, כספית, אבץ ומתכות כבדות אחרות)
	-הפחתה במידת האפשר - מיטלס מנדיי. -באירועים רשמיים, אם ישנם, להעדיף מזון שאינו מן החי -		האם ישנו ניסיון לצמצם שימוש במוצרי מזון מתעשיית החי? (בשר, חלב, קייטרינג /כיבוד בישיבות ופריסות וכד.). שאנשים יכינו אוכל? מיטלס מנדיי? מזון מוצל?

בחברה מקיימת הטבע אינו נתון לעלייה שיטתית של:

2. ריכוז חומרים שיוצרו על ידי החברה (כל חומר שהוא זר לטבע) (כלומר, הנדסה מולקולרית מודעת, ייצור מוגבל ושמירה על כך שהריכוזים של החומרים הללו לא יצטברו באופן שיטתי באטמוספירה, באוקיינוסים, בקרקעות ובמקומות אחרים בטבע)

שאלה	תשובה	מה אפשר לעשות [דוגמאות]	ספקים אופציונליים [דוגמאות]
בניה ירוקה - האם המבנים של הארגון עושים שימוש בכימיקלים? צבעים? דבקים? חומרים מעכבי בעירה? ריהוט שכולל את הנ"ל? מזגנים ישנים עם חומרים שפוגעים באוזון?		- - - -	
<ul style="list-style-type: none"> ○ האם יש מוצרים נלווים לתפעול הארגון שמצריכים שימוש בכימיקלים - ■ ניקיון - באילו חומרים נעשה שימוש לפעולות הניקיון במבני הארגון? 		<p>חומרי ניקוי אקולוגיים טבעיים, כמו סודה לשתיה וחומץ, הם זולים ויעילים. להפחית משמעותית את השימוש בשקיות זבל מלבד פחי פסולת להטמנה -סקוצ' עשוי מליפה. ניתן לקנות בשוק או בחנויות טבע (בשוק זה יהיה זול יותר) -כדי לעודד אנשים למחזר, לייצר פינת מחזור אסתטית עם פחים מובחנים ומיוחדים</p>	<p>פח גלילי נייר מ"ערכות" עסק חברתי פחים דקורטיביים אקוסטור תל אביב חמרי ניקוי אקולוגיים - גרינטי - הצעת מחיר לפי צורך וכמות</p>
<ul style="list-style-type: none"> ■ האם יש בישום של האויר? 		<p>-ישנה חלופה בת קיימא ובריאה. ייתכן והעלות תהיה גבוהה.</p>	<p>בטראייר - מטרה אויר פרויביוטי -שמן אתרי -צמחיה מסננת אויר</p>
<ul style="list-style-type: none"> ■ איזה סבון ידיים? באילו אריזות הכל מגיע? 		<p>-מוצרי הגיינה ירוקים</p> <p>-</p> <p>-</p>	<p>סבון מוצק מיכל סבון ידיים נוזלי אקולואב סבון ידיים נוזלי כליל סבון ידיים נוזלי לבנדר</p>
<ul style="list-style-type: none"> ■ האם המדפסת מאושרת בריאותית (תקן ROS לדיו). למידע נוסף ■ מה עושים עם טונרים ריקים? 		<p>-מיקום המדפסת במקום מאוורר קיים דיו מחומרים יותר ידידותיים - אפשר לבדוק עם הטכנאי אם מכיר. העלויות צפויות להיות גבוהות יותר.</p>	<p>טונרים ממוחזרים - אפיק (בעלי תו תקן ירוק ממכון התקנים הישראלי)</p>

	- -		<ul style="list-style-type: none"> האם יש שימוש בכלים חד פעמיים?
			<ul style="list-style-type: none"> צי רכב (הרכבים עצמם)
<p>שינוע חברתי - תרומת מוצרים של עסקים לעמותות</p> <p>אדן - מיחזור עץ ותשתיות גיבון EDEN - wood recycling</p>	<p>-ריהוט חדש אפשר להזמין מנגר שעובד עם עץ ממוחזר.</p> <p>-תרומה של ריהוט ישן לעמותות</p> <p>-</p>		<ul style="list-style-type: none"> ריהוט מפלסטיק? מה עושים עם ריהוט ישן?
	<p>אפשר לעבור לשרתי אחסון שמבוססים על אנרגיה ירוקה. ייתכן וניתן לבדוק את האפשרות לשרתים ירוקים עם ספק האחסון של המשרד.</p>		<p>האם המוצר/ השירות כרוך בשימוש באריזות עשויות חומרים כימיים כמו פלסטיק? קלקר? (אלו הם תוצרי לוואי של נפט ולכן גם קשורים לעיקרון 1).</p>
	<p>-לילי כנפיים יש תו תקן - העצים שמהם משתמשים הם עצים ייעודיים, לא כורתים עצים חדשים. Managed forests.</p> <p>-בהזמנת קניות אפשר לבקש לצמצם כמות שקיות ושקיות ניילון.</p> <p>-פחים כתומים - להפריד אריזות. לייצר פח נוח עם נראות טובה.</p> <p>-להוסיף פח נייר בכל חדר</p> <p>-</p> <p>-</p>		<p>האם כל החומרים שהארגון מייצר בעזרתם את שירותיו (כולל פסולת, תוצרי לוואי ושאריות, כולל שפכים וביוב) ממוחזרים בלולאות כמה שיותר סגורות?</p> <p>- נייר וקרטון</p> <p>-אורגני</p> <p>-פיקדון</p> <p>-פלסטיק</p> <p>-אלקטרוני</p> <p>-אחר</p>

3. **הרס באמצעים פיזיים** (כלומר השטח, העובי והאיכות של הקרקעות, הנגישות של מים מתוקים, של מגוון המינים והיבטים אחרים של יעילות ביולוגית וחוסן אינם מדולדלים באופן שיטתי בשל ניהול כושל, התקה/עקירה/ ותפיסת מקום (displacement), או צורות אחרות של מניפולציה פיזית)

שאלה	תשובה	מה אפשר לעשות [דוגמאות]	ספקים אופציונליים [דוגמאות]
עבור מה מתבצע שימוש במים ועד כמה ישנו ניסיון לצמצם אותו?		התקנת חסכמים החוסכים מים בברזים סוגי חסכמים אפשר לבדוק שימוש במי מזגנים לגינה או	חסכמים ניתן לקנות בכל חנות הנדימן להלן קטלוג נוסף באקוסטור ובמועצה הישראלית לבנייה ירוקה

	לשירותים - חיבור בצינור.	(שירותים/ברזים/השקיית צמחיה/מקלחות במשרד/שטיפת כלים/אחר)
נייר ממוחזר, בלוקים ומחברות אקולוגיות של repaper . ניתן להזמין בקצת אחרת - מיכל קיבול לסוכר במקום שקיקי נייר - צערך לניגוב ידיים מנייר ממוחזר	פחים יעודיים למיחזור להדפיס על דו"צ הוספת לוח מודעות מעל מכונת הצילום עם הזמנה להשתמש בנייר טיוטא.	בירוא יערות? מוצרי נייר, קרטון, נייר טואלט, ניגוב ידיים, ריהוט עץ, רצפת עץ
	רכישת מוצרי מזון אורגניים או שגודלו באופן בר-קיימא הימנעות ממוצרי מזון שהגידול שלהם מצריך הרס מערכות אקולוגיות או ניצול רב של משאבים כמו מים (למשל מוצרים ממותקים, סויה, תירס, שקדים, דבש) גיוון המזון המוצע, מציאת תחליפים מקומיים	מזון המשפיע על שינוי האקלים, דלדול קרקע, בזבז משאבי מים, אנרגיה ואדמה, גידול על כימיקלים ועוד.
	- - -	אובדן מגוון ביולוגי בגלל הרס בתי גידול לטובת פיתוח/התפשטות עירונית (בנייה בכלל וסלילת כבישים)

בחברה מקיימת בני האדם אינם נתונים לחסמים מבניים² ל:

4. **בריאות פיזית, נפשית ורגשית** (כלומר, לא לחשוף אנשים לתנאים חברתיים אשר פוגעים באופן שיטתי ביכולתם להימנע ממחלות או פציעה. במילים אחרות, תנאים אשר פוגעים בבריאות, פיזית, מנטלית או רגשית).

שאלה	תשובה	מה אפשר לעשות [דוגמאות]	ספקים אופציונליים [דוגמאות]
לעובדים ולספקים: שכר לא הוגן (שלא מאפשר מחייה ממנו), שעות עבודה מופרזות, תנאי עבודה לא בריאים, חשיפה לחומרים מסוכנים, סטרס, הטרדה או		הפחתת מתוקים/סוכר ומלח ומעבר לפירות - קניית קערת פירות קפה - סחר הוגן. לקנות כמה שיותר מקומי - להכיר את	סחר הוגן + מיחזור קפסולות נספרסו ירקות ופירות אורגניים במשלוח, למשל: חנות קיימא האורגנית, עובדת עם נוער בסיכון, בית זית (ליד ירושלים)

² בחסמים מבניים הכוונה היא למבנים חברתיים - פוליטיים, כלכליים ותרבותיים - אשר מעוגנים במבנה החברתי, מוחזקים על ידי בעלי הכוח (הפוליטי, הכלכלי ואחר), ואשר לאנשים החשופים להם, קשה מאוד להתגבר עליהם או להימנע מהם, לאור קשרי התלות הרבים והמגוונים.

<p>ה-<u>הירוק</u>, נטעים ה-<u>האורגני</u>, חקלאים מכל הארץ ה-<u>זינגר</u>, צור משה (בשרון)</p>	<p>הספקים. הוספת צמחים מסנני אויר לעודד עובדים לעשות פעילות גופנית, מדיטציה, יוגה. לעודד תזונה בריאה ומגוונת, שאינה מעובדת</p>		<p>התעללות פיזית או רגשית, עבודה בכפייה, העסקת ילדים, מזון לא בריא.</p>
			<p>ללקוחות: המוצר/שירות הוא בעל השפעות בריאותיות שליליות. כמו כן, השפעות פסיכולוגיות של פרסום על תחושת רווחה (well-being).</p>
			<p>לקהילה: פרקטיקות של פגיעה ישירה - דחיקה בכוח של קהילות, פרקטיקות המונעות גישה למשאבים בסיסיים כמו אויר נקי, מים ואדמה לעיבוד (זיהום), השתלטות על אדמות), פרקטיקות הפוגעות בפיתוח כלכלי אישי, פרקטיקות הגורמות לפגיעה בעקיפין כמו הסתמכות על משטר העוסק בהטרדה והתעללות.</p>

בחברה מקיימת בני האדם אינם נתונים לחסמים מבניים ל:

5. **יכולת השפעה** (כלומר, לא נמנעת באופן שיטתי מאנשים האפשרות להשתתף בעיצובן של המערכות החברתיות בהן הם לוקחים חלק. למשל באמצעות דיכוי חופש הביטוי או התעלמות מדעות מסוימות).

שאלה	תשובה	הערות
		<p>לעובדים: פרקטיקות שמתעלמות ממשוב בתוך הארגון, (בהקשרי מזון במשרד בפרט) כמו למשל היעדר מנגנונים לדיווח במעלה שרשרת הניהול, היעדר מערכת להתרעה על בעיות, פרקטיקות שאינן מאפשרות לעובדים להשפיע על הארגון, למשל היעדר אפשרות להתאגד לשם התמקחות על זכויות, תרבות של השתקה.</p>

		ללקוחות: חוסר יכולת להתלונן, חוסר שקיפות בנוגע למחיר השירות/המוצר, חוסר בשירות לקוחות.
		לקהילה: פרקטיקות שמסתמכות על חוסר יכולתה של קהילה להשפיע על העבודה של ארגון מסויים, כמו למשל היעדר מכניזמים לקהילות להביע דעה או להשפיע על ההיבטים של הארגון שמשפיעים עליהם (ע"ע גוגל ופייסבוק). פרקטיקות שמונעות מקהילות להשפיע על הפעילות הפוליטית בקהילתם, למשל הסתמכות הארגון על משטר שמדכא חופש ביטוי ואין בו בחירות חופשיות. פרקטיקות שמובילות להתעלמות מרצון של קהילות בשל שימוש לרעה בכוחו של הארגון, למשל על ידי לובי.

בחברה מקיימת בני האדם אינם נתונים לחסמים מבניים ל:		
6. מסוגלות להתפתח (כלומר, לא לפגוע באופן שיטתי ביכולתו של אינדיבידואל או של קבוצה במערכת ללמוד ולהתפתח. למשל על ידי מכשולים ללמידה.)		
שאלה	תשובה	הערות
לעובדים: מחסור בהזדמנויות לפיתוח מסוגלות, (מזון - רכישת מזון עבור העובדים מבלי לבדוק עבורם האם הוא מומלץ או לא מבחינה בריאותית, סביבתית ועוד) מחסור במנגנונים ללמידה והתפתחות ארגונית, חוסר בשיחות פיתוח		
ללקוחות: פרקטיקות שמקדמות הבנה שגויה כמו מידע כוזב, פרסום שקרי		
לקהילה: פרקטיקות שמסתמכות/ מעודדות חינוך ברמה נמוכה או מסוגלות להתפתח בקהילה למשל על ידי העסקת ילדים.		

בחברה מקיימת בני האדם אינם נתונים לחסמים מבניים ל:

7. אי אפליה (כלומר, שאנשים אינם מקבלים יחס חלקי באופן שיטתי, למשל אפליה לסוגיה או בחירה לא הוגנת במועמדים למשרות)

שאלה	תשובה	הערות
לעובדים: פרקטיקות של אפליה (אפליה בבחירת המזון? כשר/טבעוני/בריא) פרקטיקות שמקדמות אי שיוויון כלכלי כגון פערי שכר גדולים		
ללקוחות: תמחור מפלה של מוצרי בסיס		
לקהילה: אפליה בבחירת מועמדים לעבודה, הסתמכות על משטר פוליטי מפלה, שחיתות של הארגון או הסתמכות על משטר מושחת		

בחברה מקיימת בני האדם אינם נתונים לחסמים מבניים ל:

8. **יכולת ליצור משמעות** (כלומר, לא למנוע מאנשים את האפשרות ליצור משמעות בעצמם או בשיתוף עם אחרים. מתייחס לסיבה בגינה אנו חלק מחברה או ארגון מסויימים. [אנו נרצה להיות חלק מקבוצה חברתית או ארגון אשר ערכיהם אינם עומדים בסתירה לערכינו.])

שאלה	תשובה	הערות
לעובדים: אין מטרה ברורה של הארגון, אין תפקידים וחלוקת אחריות ברורה לכל אחד, חוסר כבוד לתרבות של עובדים.		
ללקוחות: פרקטיקות שמשנות את יצירת המשמעות של אנשים באופן חתרני/ מערער (פרסום סמוי, פרסום לילדים, מודל היופי, שוחד, שחיתות, greenwashing...)		
לקהילה: הסתמכות ארגון כלשהו על משטר פוליטי שעסוק בדיכוי ביטוי תרבותי. חוסר כבוד לתרבות מקומית.		